

ترکیه در کوچه پس کوچه‌های موصل دنبال چه می‌گردد/ شاه ماهی بعثی‌ها به عراق برگشت

ترکیه گمان می‌کند، چندگانگی و توزیع قدرت در بغداد از یکسو و آمادگی عربستان برای ایفای نقش مستقیم در روند تروریستی عراق از سوی دیگر، امکان تحقق اهدافش را فراهم کرده است.

به گزارش آران نیوز: به موازات اعلام تدارک برای عملیات آزادسازی «موصل»، مرکز استان نینوا و سومین شهر بزرگ عراق پس از بغداد و بصره، ترکیه مرموزانه وارد ماجرا شد و مقامات ترک طوری از آزادسازی موصل حرف زدند، گویی درباره یکی از شهرهای ترکیه صحبت می‌کنند.

این عرض اندام آنکارا آن هم در شرایط حساسی که زمان عملیات، به سمت ساعت صفر حرکت می‌کرد، بسیار مخاطره آمیز به نظر می‌رسید و خشم عراقی‌ها را برانگیخت.

در این راستا ابتدا «رجب طیب اردوغان»، رئیس‌جمهور ترکیه از مشارکت حتمی نیروهای ارتش ترکیه در عملیات موصل و جلوگیری آنکارا از هرگونه تغییر ترکیب مذهبی و جمعیتی موصل سخن گفت، به تبع وی، «بینالی ایلدریم»، نخست‌وزیر ترکیه سخنان تحقیر آمیزی علیه ملت عراق بر زبان آورد و از وضعیت موصل پس از بیرون راندن داعش از آن ابراز نگرانی کرد.

این اظهارات به «نعمان کورتلموش»، معاون نخست‌وزیر ترکیه جرات داد تا با غرور و نخوت مدعی شود: «کسی حق مخالفت با حضور نیروهای ترکیه در شمال عراق را ندارد».

درپی آن وزارت خارجه ترکیه با جسارت علیه بیانیه پارلمان عراق که ورود نیروهای ترکیه به خاک عراق را محکوم می‌کرد، موضع گرفته و این اقدام را به شدت محکوم کرد!

این درحالی است که گفته می‌شود، اکنون 150 نظامی و 25 تانک ارتش ترکیه در پایگاه نظامی «بعشقیه» در 30 کیلومتری شمال موصل مستقر هستند.

ترکیه در کوچه پس کوچه‌های موصل دنبال چه می‌گردد/ شاه ماهی بعثی‌ها به عراق برگشت
این رویکرد آنکارا که رویکرد آمریکا، مهمترین متحد ترک‌ها را در اذهان زنده می‌کرد، با محکومیت عراقی مواجه شد و «حیدر عبادی»، نخست‌وزیر عراق که کشورش به خاطر حمایت آنکارا از گروه‌های تکفیری و همکاری با آنها ضربات بسیاری خورده بود، را واداشت، به آنکارا درباره پیامدهای ماجراجویی‌هایش و مبدل شدن آن به جنگی منطقه‌ای هشدار دهد.

بغداد که سیاست ترکیه در نینوا را مشکوک می‌دید، آنها را بی‌ارتباط با سفر ماه گذشته «محمد بن سلمان»، جانشین ولی عهد عربستان به آنکارا و گفت و گوهای پشت پرده وی با هم‌تایان ترکش ندانسته، تاکید کرد، این تحرکات بطور قطع با چراغ سبز آمریکا همراه است.

ترکیه در موصل نشان داد، حاضر است، همه جور هزینه را به جان بخرد؛ قوانین بین‌المللی را نقض کند، با بغداد همچون طلبکاری گستاخ برخورد کند و به متحدان غربی خود نیز بد و بیراه بگوید.

هر ناظر بی‌طرفی که تعامل ترکیه با همسایه‌اش را رصد کند، از این همه لجاجت و گستاخی جهت مشارکت در عملیات موصل و ادامه حضور در نینوا متعجب می‌شود و این سوال در ذهنش نقش می‌بندد که دلیل این رفتارهای تنش‌زا چیست؟ و مهم‌تر آنکه ترکیه و اردوغان در موصل دنبال چه هستند؟

آغاز تجاوز ترکیه به عراق

سیزدهم آذر سال گذشته صدها نظامی ترک با نقض تمامیت ارضی عراق، با تانک‌های خود حوالی موصل تحت اشغال داعش مستقر شدند، هرچند دولت ترکیه در توجیه اقدام مداخله جویانه خود مدعی شد، مربیان نظامی این کشور در پادگان «بعشقیه» در حال آموزش نیروهای پیشمرگه گرد هستند، اما این تجاوز آشکار با اعتراض و محکومیت شدید مقامات مسئول عراقی که بارها دولتمردان ترکیه را به همکاری و همدستی با داعش و خرید نفت مسروقه سوریه و فروش سلاح به این گروه متهم کرده بودند، مواجه شد.

این درحالی است که در همین برهه زمانی منابع نزدیک به مقاومت مردمی عراق موسوم به «الحشد الشعبی» از ورود «طارق الهاشمی»، معاون سابق رئیس‌جمهور عراق که به ترکیه گریخته بود، به همراه نظامیان ترکیه به خاک عراق و استقرار وی در پایگاه «الزلکان» پرده برداشتند.

به گفته این منابع عراقی الهاشمی به محض ورود به این پایگاه با برخی سیاستمداران وابسته به طرف‌های منطقه‌ای از جمله عربستان سعودی و ترکیه به ویژه «اسامه النجیفی»، رئیس سابق پارلمان عراق و «اثیل النجیفی»، استاندار سابق استان نینوا و متهم به نقش داشتن در سقوط موصل تماس گرفته بود.

ترکیه در کوچه پس کوچه‌های موصل دنبال چه می‌گردد/ شاه ماهی بعثی‌ها به عراق برگشت

منابع مذکور با اشاره به اینکه اسامه و اثیل النجیفی با فرماندهی سازمان اطلاعات و ارتش ترکیه هماهنگ و به همراه طارق الهاشمی عامل ورود نظامیان ترکیه به خاک عراق تا اطراف شهر موصل هستند، هدف از حضور نظامیان ترکیه در اطراف موصل،

جلوگیری از پیشروی نیروهای «الحشد الشعبی» برای آزادسازی موصل از اشغال داعش و تأمین نیروهای کافی برای حمایت از طرح این شخصیت ها و آمریکایی ها و مقامات ترک برای اعلان تشکیل اقلیم (ایالت) اهل سنت (سنی استان) در عراق پس از آزادی موصل و الرمادی با حمایت مستقیم نظامیان آمریکایی عنوان کردند.

بنابر اظهار این منابع، منطقه کردستان و به طور خاص شخص مسعود بارزانی، رئیس آن یکی از طرف های اساسی در هماهنگی میان مقامات ترکیه، سورجی (رئیس گروه موسوم به الحشد الوطنی) و نظامیان آمریکایی درباره ورود و استقرار نظامیان ترکیه در اطراف موصل به شمار می رود.

این منابع نزدیک به الحشد الشعبی افزودند: نظامیان ترک از تاریکی شب برای پیشروی سریع به داخل خاک عراق و طی مسافتی تا اطراف موصل استفاده کرده و با روی آوردن به سیاست سانسور شدید مانع انتشار خبرهای این پیشروی ها شده بودند.

این اظهارات بیانگر بخشی از حقیقت لشکرکشی ترکیه به موصل محسوب می شود که از سال گذشته نه تنها با چراغ سبز آمریکا بلکه دو کشور قطر و عربستان آغاز شد.

در این باره تنها کافی است، سفر دو روزه اردوغان به دوحه در تاریخ یازدهم و دوازدهم آذر سال گذشته را یادآوری کنیم که هدف از آن گفت وگو و تبادل نظر اردوغان با مقامات قطری در خصوص تحولات منطقه عنوان شده بود.

درحالی که منابع آگاه هدف اصلی این سفر را تلاش اردوغان برای یارگیری های جدید در منطقه با دوحه و ریاض عنوان کرده بودند تا مثلث حامیان گروه های تکفیری در منطقه را تشکیل دهند و یکی از تصمیم های مهمی که در سفر اردوغان به دوحه و با آگاهی مقامات قطری و ترکیه ای و حمایت عربستان سعودی صورت گرفته، حضور نظامی ترکیه در شمال عراق با هدف جلوگیری از پیروزی های بیشتر حشد الشعبی و ارتش عراق علیه داعش در این منطقه بود.

افزون بر اینکه ترکیه در دو سال گذشته تعداد مقرهای امنیتی خود در دهوک و اربیل را چندین برابر افزایش داده و نیروهای بیشتری را در منطقه بعشیکه در اطراف موصل مستقر کرده است، بی آنکه به اعتراضات مکرر بغداد علیه این اقداماتش که هدف از آنها را برای مقابله با داعش عنوان کرده، توجه داشته باشد. اگرچه سرانجام دولت ترکیه وادار کرد، بخشی از نیروهایش را از خاک عراق خارج کند.

کمرنگ شدن حضور نظامی ترک ها در عراق

با خروج بخشی از نظامیان ترک از خاک عراق و درگیر شدن دولت بغداد به جنگ با تروریست های داعش و تحولات سوریه، موضوع تجاوز نظامی ترکیه به شمال عراق کمرنگ شد تا هفته های اخیر که همزمان با تدارک عملیات آزادسازی موصل از سوی بغداد شاهد اظهارات مقامات ترک مبنی بر لزوم حضور و مشارکت نیروهای ترکیه در عملیات آزادسازی موصل و ورود بیش از 200 نظامی ترک به شمال عراق بودیم که به دنبال خود موج جدیدی از مخالفت های گسترده محافل عراقی را به دنبال داشت. ترکیه در کوچه پس کوچه های موصل دنبال چه می گردد/ شاه ماهی بعثی ها به عراق برگشت چراغ سبز اربیل جهت تجاوز نظامی ترکیه

در اوج مخالفت ها و محکومیت های تجاوز نظامی ترکیه به شمال عراق، اربیل به حمایت از آنکارا برخاست تا آشکار گردد، چراغ سبز گردها نیز بهره مند است.

در این خصوص دولت اقلیم کردستان اعلام کرد: نیروهای ارتش ترکیه در چارچوب ائتلاف بین المللی ضد داعش وارد عراق شده اند و برای تعلیم و تجهیز نیروهای عراقی در استان نینوا پایگاه نظامی احداث کرده اند. البته ارتش ترکیه اواخر سال گذشته میلادی هم دو پایگاه نظامی را در مناطق سوران و قلاچولان برای آموزش نیروهای پیشمرگ احداث کرده بود.

سوابق حضور نظامی ترکیه در کردستان عراق

حضور ارتش ترکیه در کردستان عراق مسئله ای نیست که تازگی داشته باشد. توافق امنیتی سال 1981 میان دو کشور به ترکیه اجازه تعقیب شبه نظامیان مخالف را تا عمق 20 کیلومتری خاک عراق داد.

در سال 2006 ارتش ترکیه اقدام به ایجاد پایگاه های نظامی در خاک کردستان در شمال عراق کرد. این پایگاه ها که شمار آنها در حال حاضر به 10 پایگاه می رسد، اغلب در شهرستان دهوک تمرکز یافته و 130 نظامی ترک در آنها مستقر هستند.

در سال 2003 پارلمان کردستان و در سال 2005 مجلس عراق رسماً خواستار خروج ارتش ترکیه از خاک کردستان که با بی توجهی آنکارا همراه بود.

پیشینه ترک ها در موصل

ترکمن ها یکی از طوایف ساکن در شهر یک میلیون نفری موصل هستند که به موجب نزدیکی جغرافیایی و برخورداری از مرزهای مشترک با ترکیه دارای تاریخ و فرهنگ مشترکی با ترک ها هستند و این اشتراکات یکی از دلایل توجه ویژه ترکیه به موصل شمرده می شود.

بر اساس توافقنامه لوزان ترک ها تا پایان دهه هشتاد میلادی بخشی از بودجه سالیانه خود را از درآمدهای نفتی موصل تأمین می کردند و به موجب معاهده سال 1926 آنکارا، قیمومیت شهر موصل عراق و محافظت از جان اتباع ترک ساکن این شهر به حکومت وقت ترکیه سپرده شده بود.

به موجب این معاهده ترک ها افزون بر 90 کیلومترمربع از مساحت موصل، کنترل شهر کرکوک و مناطق ترکمن نشین را در

دست بگیرند و با نقض کنندگان امنیت مقابله و آنها را سرکوب کنند.

این همان معاهده ای است که آنکارا در حال حاضر با توسل به آن اجازه مداخله در امور موصل را به خود می دهد و باز به موجب همین معاهده ارتش ترکیه می تواند نفوذ عناصر پ.ک.ک به اطراف موصل را سد کند که البته غیر از پ.ک.ک گروه های تروریستی دیگر مانند داعش را نیز دربرمی گیرد.

این درحالی است که گفته می شود، به موجب ماده 51 منشور سازمان ملل متحد، ارتش ترکیه می تواند، همان طور که در عملیات سپر فرات در سوریه مداخله کرده بود، در موصل نیز مداخله کند.

ترکیه در کوچه پس کوچه های موصل دنبال چه می گردد/ شاه ماهی بعثی ها به عراق برگشت

شفافیت اهداف ترکیه در موصل

بنابر آنچه به آن اشاره شد، هم اکنون تجاوز نظامی ترک ها به شمال عراق قابل فهم تر خواهد بود. این درحالی است که تحولات منطقه ای سال های اخیر باعث شده، رویکرد نظامی و امنیتی، رویکرد غالب سیاست خارجی ترکیه به ویژه در شمال عراق و سوریه باشد که بخشی از آن به دلیل احساس تهدیدات امنیتی، منافع بلند مدت خود در این مناطق را در خطر ببیند و چشم داشت های تاریخی این کشور در مناطق مذکور است.

- ایران دست بالاتر را دارد

یکی از دلایل تحرکات نظامی ترکیه در سوریه و عراق را باید در ارزیابی ترک ها از معادلات و موازنه های منطقه ای ملاحظه کرد که آنها را به این نتیجه سوق می دهد، جمهوری اسلامی ایران، رقیب منطقه ای ترکیه در سوریه و عراق دست بالاتر را دارد و احساس می کند، شیعیان این دو کشور را در قبضه خود گرفته اند.

- خطر گردها

همچنین نباید عامل بسیار تعیین کننده در رویکردهای سیاست خارجی آنکارا یعنی گردهای پ ک ک در ترکیه و هم پیمانان آنها در سوریه را نادیده گرفت. ترکیه احساس می کند، گردها با بهره برداری از شرایط منطقه ای و گسترش خطر تروریسم، درصدد کسب مشروعیت در مقابله با تروریسم هستند و پس از آن با توسل به این امتیاز اهداف و منافع ترکیه در کشورهای همجوار را مورد حمله قرار داده و عمق استراتژیک ترکیه در منطقه را با تهدید جدی مواجه کنند.

- دست و پا کردن جایی در معادلات و موازنه های جدید

برای اردوغان که هنوز از جاه طلبی های روزهای نخست جنگ داخلی سوریه (سال 2011) فاصله نگرفته، این مسئله مهم است که در نقشه راه جدید منطقه به نفع خودش و در راستای جاه طلبی هایش نقش ایفا کند.

از این منظر، موصل برای آنکارا نقطه تلاقی و شاه کلید بسیاری از مسائل است، از جمله:

- لحاظ سیاسی، حضور ارتش ترکیه در عراق، آنکارا را همچنان به عنوان شریک مهم آمریکا و ائتلاف آمریکایی در منطقه حفظ می کند

- از منظر قومیتی، ترکیه اگر در عملیات آزادسازی موصل شرکت کند، می تواند در مورد ترکیب جمعیتی این شهر (پس از آزادی) اعمال نفوذ کند، جایگاه ترکمان ها را در منطقه تقویت نماید و بر روند تحولات منطقه کردستان عراق از نزدیک نظارت داشته باشد و به میل خود، این تحولات را جهت دهد.

- از منظر ائتلاف های منطقه ای، ترکیه می تواند در استان سنی نشین نینوا برای خود و همچنین برای عربستان جای پای ایجاد و از طریق این استان، در مناطق دیگر عراق اعمال نفوذ کند.

- از منظر اقتصادی، استان نینوا و شهر موصل از لحاظ اقتصادی برای ترکیه اهمیت دارند

آنکارا بر این باور است، کنار گذاشته شدنش از عملیات موصل به معنای عقب نشینی و انزوای منطقه ای یا همان شکست سیاست خارجی آنکارا است.

ترکیه در کوچه پس کوچه های موصل دنبال چه می گردد/ شاه ماهی بعثی ها به عراق برگشت

- حفظ ساختار جمعیتی

یکی از اهداف ترکیه در موصل عدم تغییر ترکیب کنونی جمعیت این شهر یک میلیون نفری است که ترکمن ها و عرب های اهل سنت اکثریت را در آن تشکیل می دهند. حفظ این ساختار جمعیتی از منظر ژئوپلیتیک به ترکیه توان حفظ ائتلاف ها و هم پیمانی های گذشته به ویژه علیه حزب اتحاد دموکراتیک سوریه و نیروهای پ ک ک در سنجار را حفظ کند.

- ضعف بغداد

درخواست اربیل از آنکارا جهت اعزام نظامیان خود به منطقه کردستان و دیگر مناطق شمالی عراق پیام های متعددی برای ترک ها دارد، از جمله قدرتمند شدن اربیل به گونه ای که در اتخاذ تصمیمات امنیتی و نظامی نیز به دولت مرکزی مراجعه نمی کند.

دوما دولت مرکزی عراق نمی تواند، در سراسر کشور اقتدار و حاکمیت خود را اعمال کند، پیامدهای منفی این ضعف مستقیماً دامن ترکیه را هم در حال حاضر به صورت تعارض دیدگاه ها در قبال حضور نظامیان ترکیه در خاک عراق گرفته و هم در آینده در قالب تقویت گروه های معارض و شبه مسلح دامنگیر آنکارا خواهد شد.

- اجرای طرح تقسیم عراق

طرح خاورمیانه بزرگ مهمترین طرح آمریکا منطقه است که در گام اول در پی تجزیه عراق و سپس سوریه است و مهمترین ابزار

اجرایی طرح تقسیم در این دو کشور طرح فدرالیده است تا عراق را به سه بخش شیعه نشین، سنی نشین و کردنشین تقسیم کند. آمریکایی ها بر این باورند، این طرح در منطقه کردستان عراق اجرا شده و هم اکنون باید در دو بخش دیگر عراق عملیاتی شود.

- ثبت پیروزی به نام خود و اهل سنت عراق

اعلام اینکه نظامیان ترکیه آموزش نیروهای اهل سنت در نینوا و کردستان را برعهده دارد، صرف نظر از دنبال کردن طرح تقسیم عراق، درصدد به دست گرفتن رهبری و هدایت نیروهای شرکت کننده در آزادسازی موصل، ثبت آن به نام اهل سنت، ممانعت از حضور حشد الشعبی در این عملیات و محروم ساختن حشد الشعبی و دولت مرکزی از این پیروزی است. به این ترتیب استان نینوا می تواند، به کانون حضور نظامیان آمریکایی و کارشناسان آن در عراق تبدیل شود که در این حالت نه تنها دست بغداد و نیروهای شیعی بلکه می تواند دست ایران را از عراق کوتاه و حتی علیه آن اقدام کند.

- سیطره بر ذخایر انرژی

موصل از جمله مناطق نفت خیز عراق است که وجود آن در دست نیروهای طرفدار ترکیه نیز می تواند، بخشی از نیازهای آنکارا به نفت و گاز را تامین کند.

- حمایت از داعش

بسیاری از محافل منطقه ای و بین المللی بر این باورند که هدف از مداخله ترکیه در سوریه و عراق محافظت از تروریست های داعشی است، چون تاریخ مصرف آنها برای ترکیه به اتمام نرسیده، لذا بهره برداری ابزاری از این گروه برای مدتی دیگر ادامه خواهد داشت.

بنابراین حمایت از داعش برای حفظ بقای این گروه یکی از تاکتیک های ترکیه است که در عملیات آزادسازی شهر «جرابلس» در شمال سوریه شاهد آن بودیم. زمانی که آمادگی نظامی برای آغاز عملیات آزادسازی جرابلس از اشغال تروریست های داعشی به اوج رسیده بود، ترکیه با ورود به جرابلس مانع این عملیات شد و یا بعد از آزادسازی 5 روستا در شمال سوریه از اشغال تروریست های داعشی توسط گروه مسلح موسوم به «ارتش دموکراتیک سوریه» ارتش ترکیه بلافاصله این روستاها و عناصر ارتش دموکراتیک سوریه را بمباران کرد.

- رصد حملات نیروهای شرکت کننده در عملیات

یکی از ماموریت های نظامیان ترکیه در استان نینوا بی شک رصد عملیات هوایی جنگنده های ارتش عراق علیه پایگاه های داعش در استان نینوا، از جمله پایگاه های نظامی الثوره، تلعفر، السلام، الغابات وغیره و همچنین جلوگیری از تحرکات کردهای اقلیم کردستان در مرز ترکیه و عراق و رصد عملیاتی نیروهای پیشمرگه در شمال عراق باشد.

- راهبرد کلان، ترکیه قصد تسلط بر عراق و سوریه

ترکیه در راهبرد کلانش معادلات جدید بعد از سقوط صدام در عراق را به نفع خود ارزیابی نمی کند و بزرگترین مشکل ترکیه اکنون این است که می خواهد به هر طریقی حتی با تجاوز به خاک عراق و ایجاد ناامنی در این کشور معادلات را به نفع خودش تغییر دهد. ترکیه علت ورود نیروهایش به شمال عراق را آموزش نیروهای کرد برای مقابله با داعش عنوان کرده که دروغ محض است، زیرا اطلاعات موجود و موثق حمایت آنکارا از داعش را محرز کرده است.

به نظر می رسد، ترکیه قصد دارد، با این بهانه داعش را با عنوان و بهانه دیگری حفظ کند. در راهبرد کلان، ترکیه قصد تسلط بر عراق و سوریه را دارد و برای این کار از هر اهرمی استفاده می کند که این سیاست ها را در اقداماتی مثل پناه دادن به الهاشمی که عامل بسیاری از ترورها در عراق بود می توان دید و یا از آن مهم تر خرید نفت اقلیم کردستان عراق بدون همانگی با دولت مرکزی بغداد است.

ترکیه در کوچه پس کوچه های موصل دنبال چه می گردد/ شاه ماهی بعثی ها به عراق برگشت
ترکیه راه به کجا می برد

ترکیه از زمان روی کار آمدن حزب حاکم «عدالت و توسعه» با دکتیرینی که به یکی از دو فرد اصلی این حزب یعنی «احمد داوود اوغلو» نسبت داده می شود، حل و فصل مسائل با همسایگان و توسعه روابط در خاورمیانه را جایگزین اولویت رابطه با غرب نمود.

این سیاست عمر کوتاهی داشت و حدود 6 سال پس از اعلام به حاشیه رفت و سیاست های دیگر که هریک به نوبه خود به موقعیت منطقه ای ترکیه آسیب وارد کردند، جایگزین آن شدند. در این میان ترکیه در فاصله سه سال اخیر در سه درگیری منطقه ای علیه کشورهای مؤثر این منطقه شرکت کرد. شرکت حدود چهل جنگنده ترکیه در جنگ علیه لیبی در تابستان 1390 به بهانه عضویت ترکیه در ناتو، شرکت در جنگ تروریسم علیه سوریه در فاصله سالهای 90 تا 93 و هماینک مشارکت در جنگ تروریسم علیه عراق در این جهت صورت گرفته است.

یکی از دلایل تغییر رویکرد سیاست خارجی ترکیه «احساس تنگنا از لحاظ جغرافیایی» است. در شمال و غرب ترکیه کشورهای اروپایی قرار دارند که حدود 80 سال پیش بخش هایی از ترکیه بوده اند و اینک با آنکارا عمدتاً در شرایط مخاصمه هستند که بلغارستان، یونان و قبرس را شامل می شوند. به غیر از این روابط ترکیه با ارمنستان در شمال شرقی نیز خصمانه است.

ترکیه در مواجهه با ایران در مرزهای شرقی نیز حس رقابت داشته و همواره درصدد مدیریت این رقابت به نفع خود می باشد. به غیر از این ترکیه برای اتصال به حوزه عربی به دو کشور سوریه و عراق شدیداً وابسته می باشد و این درحالی است که از زمان

روی کارآمدن دولت حزب عدالت و توسعه، این دو متحد استراتژیک ایران شناخته شده اند. در این بین ترکیه تلاش کرده با اثرگذاری روی این دو از یک سو راه زمینی ورود خود به جهان عرب و از طریق آن به منطقه را باز کند و از سوی دیگر قدرت مهمترین رقیب خود یعنی ایران را تضعیف نماید.

ترکیه شرایط پس از تحولات منطقه عربی سیاست حل مسائل با همسایگان را کنار گذاشت و به شکل یک نیروی «برهمزننده» وارد میدان شد با این تصور که جریان جهانی قدرتمندی بر مبنای تغییر نقشه ر خاورمیانه به وجود آمده و الزامات مرزهای جدید و کشورهای جدید را در منطقه پدید می آورد، لذا اردوغان در همان اولین روزهای خیزش عربی با جریان غرب همراه شد و صراحتاً علیه لیبی موضع گرفت و با ناتو در بمباران بنغازی و همراه شد، به گمان اینکه به میزان پرداخت سهم از سود حاصله بهره‌مند می شود و این تصور درستی نبود.

این درحالی است که اردوغان با مشاهده عدم همراهی آمریکایی ها با وی در مصر دوره ریاست جمهوری «محمد المرسى» فهمید، ارزش او نزد آمریکایی ها چقدر است.

شرکت ترکیه در جنگ با سوریه نتوانست اختناق تاریخی و جغرافیایی را حل کند و انتقال بحران از مناطق میانی به مناطق شمالی سوریه، احتمال معکوس شدن ماجرا را به سران آنکارا یادآوری کرد. شکست در سوریه ترکیه را به بازیگری منفعل تبدیل کرد.

از اوایل سال جاری شمسی درحالی که تغییراتی در رویکردهای سیاست خارجی ترکیه به سمت تهران و دمشق مشاهده می شد، شاهد آنکارا با اعزام نیرو به شمال سوریه و عراق نشان داد، همچنان سیاست جنگ افروزی در منطقه را ادامه هستیم، اما رویکرد جدید نشان داد، ترکیه در مناطقی که تروریزم در مرزهایش فعال است، میل به محدود کردن فعالیت های تروریستی دارد و در آنجا که مرزهای ترکیه در شرایط نسبتاً امنی قرار دارند، اردوغان سعی می کند، آن را شعله ور و از این طریق به منفعتی دست پیدا کند.

ترکیه در مواجهه با بحران عراق گمان می کند، چندگانگی میان شیعیان، کردها و اهل سنت عراق و توزیع قدرت در بغداد از یکسو و آمادگی عربستان برای ایفای نقش مستقیم در روند تروریستی عراق از سوی دیگر، امکان تحقق اهدافش را فراهم کرده و با این نیت همزمان با تلاش برای به قدرت رساندن آن نیروهای کرد، شیعه و سنی مایل به آنکارا، در پروسه امنیتی عراق نیز به ایفای نقش پرداخت.

لذا تلاش زیادی کرد، ارتباط استراتژیکی با اربیل برقرار کند و همزمان با گسترش روابط خود با اهل سنت شامل حزب اسلامی به رهبری ایاد السامرای و ائتلاف متحدون به رهبری اسامه نجیفی ترکیبی از نیروهای گرد و سنی در محور خود داشته باشد و گروه های شیعی به جان هم بیاندازد که ناکام ماند.

ناکامی مسیر سیاسی، ترکیه را به مسیر امنیتی و نظامی کشاند. به نظر اردوغان اگر اجرای پروسه امنیتی در سوریه سخت است، تنوع گروه ها و توزیع قدرت در عراق اجرای آن را آسان می کند.

رهاورد چنین رویکردهایی در سیاست خارجی حرکت به سمت ضعف و بحران است. ترکیه طی سه سال گذشته نشان داد، نه تنها نتوانسته در سیاست خارجی، گره های را باز کند، بلکه بر مناسباتش با محیط اطراف گره های زیادی زده است. مشارکت ترکیه در درگیری های سوریه و عراق باید به بهبود روابط آنکارا - ریاض کمک می کرد، ولی مشارکت ریاض در سرنگونی اخوان مصر نشان داد، روابط ترکیه و عربستان از آنچنان عمقی که گرگشایی کند، برخوردار نیست. ناکامی در مصر و بحرانی شدن راه های آبی ترکیه در شمال- دریای سیاه- و غرب- مدیترانه- خوبی نشان می دهد، حلقه های امنیتی ترکیه شکسته شده است.